

Петко Р. Славейков

Бойка Войвода

Мина ся късна вечеря,
време петляно настава;
силна му буря вееше;
буен дъжд рукна отгоре,
Бойка от къщи излиза,
буря й в нищо не бърка,
буен дъжд воля не спира...
Бойка саминка излезе,
тя ся към чучур упъти,
там над реката под брястът.
Седна саминка на камък –
на саморасъл бял камък,
седна там Бойка да чака.
Бурята тихна, утихна
и дъждът секна, престана.
Буен си порой протече;
страшно шумеше реката –
бряг ся над нея ронеше.
Бойка не гледа, не види
страшна ми върли стихии
как си бушуват, върлуват.
В мисли ся беше вгълбила:
нейните тежки въздишки
сливат се с речно шумтенъе.
Вече петлите пропяха.
Полунощ стана, настана.
Бойка ся дигна, та стана,
в мрак ся наокол уникна,
уникна и ся ослуша.
Нийде ся нищо не види,
нищо отнийде не чува;
само звездите над нея
изново на свод небесен
ясно блещяха, трепяха.
Бойка ся жално нажали,
от очи сълзи пророни,
тръгна, назад ся повърна;
две стъпки Бойка пристъпи,
застана, пак ся ослуша.
Стъпки ся чуха надясно –
стъпки на Бойка познати;

знайно си лице идеше:
млад Стоян, млада войвода,
Бойкин ми драгий годеник –
годеник, верен любовник.
Срещна го Бойка посрещна
весела вече, засмяна
и му благатно подума:
– Видиш ли, драгий, чакам тя...
– Бойке ле, мило байново,
прошка, задет ся забавих.
Снощи си късно получих
писмо от нашът войвода:
скоро, по-скоро да стана,
вярна дружина да сбирам,
горе в Балкана да ида.
Прекопът гърци минали,
в наште предели навлезли,
пакости правят кървави:
де кого сварят, убиват;
градове палят и грабят,
а села пленят и харат
и вървят напред, та идат –
днеска са, утре при нази...
Мене ми писмо поръчва
през гора пътя да хвана,
горе зад гърци да ида,
заднината им да хвана.
Нямах аз време да дойда:
твърде за скоро прилетях:
„Сбогом, прощавай!“ да кажа.
Дай ръка, либе, прощавай.
Моля недей мя забравя!
Ако ся живо завърна,
скъпи користи твои са –
първий е обир за тебе.
Ако би на бой загина,
Като ти сърце прощава,
Просто да ти е от мене:
жени ся, Бойке, за други:
земи си, Бойке, кого щеш,
само да ти е по сърце
и по юнаштво прилика.

Бойка Стояна изгледа,
нежно ся някак посчумри,
троснато малко продума:
– Та що би грижа таквази!
Туй ли остана да мислиш?...
Сетне ся Бойка усмихна
и с глас по-нежен подума:
– Праща ми сърце и воли
туй, що съм длъжна да сторя,
и ще го сторя, да видиш,
да видиш и да познаеш
как може Бойка без тебе!
Тръгваш ти, драгий, отиваш
на войска с вярна дружина,
тръгва и Бойка със тебе –
с тебе на войска да дойде!
Ти добре знаеш баща ми,
той е от стари бойници,
стрели у него с товари –
остри ми стрели пернати,
в чд и отрова калени;
копья у него пробойни,
сулици, саби, ножове,
с всякакво върло оръжъе
цели са изби у него.
С коне са пълни обори,
с хранени коне жребяти.
Негово сърце юначно
ден и ноц тъжи и плаче,
що няма рожба момчана –
син, – на юнаштво наследник,
на царска служба отмяна,
на войска да го прожоди
царю и роду да служи.
Ази сама съм, едничка,
аз за син и за дъщерка,
една у баща, у майка...
Аз сама с тебе ще дойда,
в любовта вярна на тебе
и на баща си в юнаштво.
С гърди ща да тя закрилям
от остри стрели пернати,

със щит ща да тя забраням
от силни копья замашни...
В време безбойно на лагер:
моите коси – тебе сянка,
коленете ми – възглавье,
тънки ми пръсти – ветрило...
На моите гърди почивай,
както по жътва на нива.
– Бойке ле, вярна душице,
три години как ся любиме,
години как сме годени,
все си мя наум учила
за много неща, за всичко...
При твойта хубост и лепост
ти ся на разум отличаш;
но сега как ми приказваш,
сякаш че дете седмаче!
На войска не си ходила
и ти ся струва на тлака.
Сабята на сърп не мяза –
там иска сърце юначо;
очи там иска кървави –
кървави, непобоени;
ръце там иска корави
и силни мишици пъргави...
Страшно е войска на удар:
Трошат ся саби, ножове,
ломят ся копья, щитове,
гърди с гърди ся ударят;
падат юнаци в кръвта си,
брат тълче брата ранена,
пред супостати излязва
на борба за смърт, за живот,
за слава и за отмъщение...
Твоето сърце нежното,
твоите стави крехките
как могат стоя насреща?
Как могат трая, утрая
да гледат буйни войскари –
хубави, млади, зелени,
кат росно цвете през мая –
в кръвта си да ся търкалят

капнали, жълти, бледави,
каквото листье през есен?...
Сърце ся с кървье облива,
Пот ти от лице – яд капе,
чувство от милост замира...
Как мож ти, Бойке, утрая
такваз сърдечна поклата?
Я стой си, мило, на село,
майце отмяна да бъдеш
в тежки й служби домашни,
тейко подпора да бъдеш
в негова старост и вялост...
Тежък е животът войнишки!...
Войник трапеза не знае,
нито постелка, подложка...
Сухий му хлебец – вечеря,
на два дни, три дни обяда,
все пак от сухи корички.
Морава му е постелка,
бял камък – мека подложка,
горово листье – покривка,
ясното небе – приютье,
тънка му сабя – другарин,
остри стрели му – слугици...
Туй дори Стоян думаше,
Бойка ся беше вгълбила
в мисли широки, дълбоки
и черна земя гледаше.
А щом Стоян издума,
тя ся от мисли завърна
милно в очи го погледна,
та че му дума продума:
– Що са тез пречки, що казваш?
Що ли са тези плашилки?
Ти ли не знаеш, Стоене,
аз от кого сум родена?
Що сърце носи баща ми?
Що ми разказваш надълго
и мя раздумваш напрасно?
Ти откак си мя залибил,
дали не си мя угадил,
че под таз лика моминска

сърце юнашко почива...
Нима не помниш, Стоене,
когат водата дохожда,
стара ти майка поднесе;
по лов ти беше далеко,
баща ти беше на Търнов,
нямаше никой при нея.
Аз сама скочих в реката,
буйни талози пресякох,
насред река я настигнах,
жива на брега я извлякох...
Или забрави, Стоене,
Теб когат тя тресеше,
Че ви ся къща запали;
Кой скочив страшни огневе,
Че на ръце тя изнесе,
Каквото агне гергевско?...
Страшно е, казваш, Стоене,
страшно е войска на удар –
страшно е само да гледаш
как ся там борят юнаци;
още по-страшно да мислиш
отдалек как ся те трепят...
Вътре в войската кога си,
сам на борбата отгоре,
мъст у гърди ся разпаля,
сърце ся в кърви запеня,
в жили ся дързост разлива,
ръце от ярост потрепват,
сами ся теглят към сабя;
очи от огън тъмнеят,
нищо пред себе не видят:
страшен противник – муха е.
Смърт ли настреща излезе,
гледаш на неябезстрашно,
сам ти връз нея политаш...
Час дошъл мъртъв да паднеш:
де ся по-лесно умира,
ако не тамо, в войската?
Кога тя болест снамери
вкъщи, на мирна постелка,
и да н'си още за мрене,

гледаш, че всички из къщи,
скръбни и жални за тебе,
ником поникли, не шават.
Ако поискаш водица,
треперят и ти подават.
Роднини, виж, ся изреждат
да идат да тя наглеждат,
гледаш ги все ся припазват,
за тебе кога приказват,
ниско тя гледат и шушнат.
Сепваш ся и ти тогази,
трепнуваш пред смърт пред време.
Имаш и време дожолно
светът по-тънко да смисляш,
да тъжиш, да го милееш.
Страшна е смъртта, Стоене,
кога я чакаш на легло:
буден я гледаш наяве
дремеш ли – нея сънуваш,
а то е сто пъти по-тежко,
по-грозно от смърт на войска.
С войската на бой кога си,
щом чуеш екне тръбата,
кипва кръвта ти, възвира,
смърт ни наум ти не иде;
мислиш ти само за мщенье...
Рана ли враг ти нанесе,
кръв ли ти виде да блюкне,
по-силна жажда за мщенье
в теб тогаз ся възражда.
Смъртна ли бъде таз рана –
ясна, засмяна душата
отведнъж тяло оставя
мъртво, но с слава покрито...
Всякога й било, ще бъде –
от живот слава по-честна.
От такваз участ блажена
що аз да бъда лишена?
Ако жена съм, не съм ли,
както мъжете родена?
Що да не мога, кат искам,
както тях и да умирам?

Само мъжът ли обича
домът си, още родът си?
Той ли само е тъй длъжен
за тях да лее кръвта си?
Богу съм длъжна кат тебе,
Роду си длъжна не сум ли?
Що да ся крия от смърт аз,
ти като на смърт отиваш;
и кат ся крия, ще л'мога
някъде да ся укривя?
На войска ако не ида,
вечно ли жива ще бъда?
Ако на село остана,
ще ли безсмъртна да стана?
Смъртни сме всинца еднакво,
мъж ли, жена ли веднъжки,
в бойно поле ил' вкъщи,
рано ли, късно, ще мреме.
А като без смърт не може,
де ся по-сладко умира,
ако не на бой с дружина?
Смърт било страшно, ти казваш:
робство от смърт е по-страшно.
Свиден и мил е животът,
но дали няма от него
нещо по-мило, посвидно?...
Тежко е, казваш, войништво!
Как ще е тежко за мене?
Аз не съм в Търнов родена,
ни цариградски учена.
В път мя е майка родила,
в остри пелени повила,
на студен извор къпала,
с своя си кърма доила...
Ази съм расла, порасла
по дъжд, по вятър с овцете,
по буйно слънце на нива,
често и гладна, и жадна!
На какво не съм учена?
От какво свяна да имам,
та да не дойда със тебе
на войска, дето отиваш

с тоите отбор дружина,
другар най-малък, най-верен?...
Ако ти либеш, ще знаеш
жива раздяла какво е
и не ще искаш от мене
сам да тя пусна да идеш
на войска в явни премежди...
От любов нищо по-силно,
ни от раздяла по-тежко!...
Ако съм твоя до гроба,
що и дам с тебе да н'дойда?
Ей ще да дойда със тебе;
ти дето бъдеш, и аз там...
В кървави битки при тебе
нека стрела мя умери,
нека мя копье промуши,
нека мя сабя премахне;
на твойте ръце юнашки
аз ще издъхна със радост,
пълна със сладки надежди,
че ще отмстиш за мене...
Да стоя тука на село,
тамо за тебе да мисля;
ветрец дръвца ли разклати,
птиче ли пръпне меж' листъе,
ази да трепвам, горкана!
Всякога все в страх да бъда
от жални вести печални.
Не мога, мило, за бога,
и недей иска да стане,
от войска кат ся завърнеш,
гробът ми само да найдеш...
Тук доде Бойка думаше,
ронеше сълзи два реда,
Стояну в поли падаха;
жално я Стоян гледаше...
Когато Бойка издума,
и двамата са мълчели –
що веч да думат, не знаят...

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Мартин Митов, Снежина Гилева

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4228>]